

Издази Суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ за годи-
ну 4. 8, за по године 4. 3,
за четврт године 4. 1 и
50 новчића.За АУСТРО-УГАРСКУ
за годину 4. 6, за по год.
4. 3, за четврт године 4.
1 и 50 новчића.За СРБИЈУ за годину
4. 7 за друге земље 4. 8.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Прегледата шаље се у
плаћеним писмима непо-
средно администрацији «Глас
Црногорца» на Цетиње, и
може се и картом унут-
рашњом на пошту у Котор
Донеси шаљу се уредни-
тву. Рукописи се невраћајуЗа огласе плаћа се по
реда 5 новч. За огласе већи
и на дуже вријеме мање.

ПАД НИКШИЋА.

ЊЕЗИПОЈ СВЈЕТЛОСТИ КЊАЗИЋИ МИЛЕНЦИ.

НА БИЈЕЛУ ОНОГОШТУ ЗАСТАВА СЕ МОЈА ВИЈЕ
А ПЛАМЕНАЦ ВОЈЕВОДА ПОД ЊИМ РУЈНО ВИНО ПИЈЕ,
ОКО ЊЕГА БАРЈАКТАРИ ЗАГРАКТАШЕ КА' ОРЛОВИ
А НИКШИЋИ СЈЕТНИ, ТУЖНИ САД СУ МЕНИ СВИ РОБОВИ.

НИКШИЋИ. 27. Августа.

НИКОЛА.

НИКШИЋИ. 27. Августа. Званично: Никшић са 21 топом и свим што има, предаде се јутрос безусловно, пошто је наша војска јуче и ономадне јуришем заузела и последње шанчеве турске око самога града. На двије уре поподне посјела је наша војска град и са бедема његових поздравила пуцњавом топова овај нови знаменити успјех наше јуначке војске под управом Њ. Свјетлости Књаза.

ПОДЛИСТАК.

СА РАЗВАЛИНА ОЗРИНИЋА КУЛЕ.

Хеј никшићко поље равно,
Нит' орано нит' кошено;
Већ јуначком крвљу само
Ти си свуда орошено.
Није грма, није трна,
Као море ти си голо,
А куле те опасале
К'о вилино какво коло.
Другог рода ти перодии
Осим глава од Турака,
Друге дажди ти печекаш
Осим зрна из пушака.
До пола те Турци бране
Са Требешке те главнице,
А од пола соколови
Црногорски с Планинице.
Отворено ти си свима
Да те одсуд могу тући,
Ни гуји се није лако
Преко тебе гуд' провући.
Па шта је то што се јутрос
Усред тебе тако бели?

Кнез Никола шатор пење
Да е Никшићем мегдан дели.
А около Црногорци
Онколили са свих страна.
Та Никшић је до сад њима
Небројених зад'о рана.
Одале су излетале
Стреле луте и проклете;
Али ево дође време,
Црногорци да е' освете.
Од Кнеза му данас нема
Ни милости ни амана;
А помоћи није више
Наз Стамбола од султана.
Њега бију Црногорци,
Топ и пушка непрестаје;
Ал је Никшић лута гуја
Па се лако непредаје.
Ударају Црногорци,
Ударају са свих страна;
Он се брани даљу, ноћу,
Четрдесет пуних дана.
Посред њега пламен букти,
И глад и жеђ њега мори;
Али он је објакнуо,
Од Косова тако е' бори.

Јунаци су Црногорци,
Никшићани ништа грђи:
На камену сви одрасли —
Од камена ал су тврђи.
Кад овану дан судбине,
Да се сврши мегдан ови:
Ножеви се заблесташе, —
Полсече соколови.
Пада бедем за бедемом,
Последњи се камен рони.
«Јуриш» вичу Црногорци,
«Аман, аман!» вичу они.
И барјак се бео диже,
И тугњава страшна стаде:
Горди Никшић на кољена,
Пред витешким кнезом паде.
Хеј никшићко равно поље,
Крвава је твоја трава;
Ал се здоби луте гује,
— Тврде Дуге — отров-глава.
А сада се ту подиже
Стара слава што је била.
А е Требешке те главнице
Руке шири српска вила.

Љ. П. Ненадовић.

Пад Никшића.

«Бич сам Божи ја сплетен за тебе
Петар Петровић Његош, П.

Крвави Никшић дакле лежи
оборен пред ногама Књаза Николе
О какав окрет милости божијом: Су
лејманов тајни, што га пред два мје
сеца унесе у Никшић, троше данас Цр
ногорци, а умјесто Султанова гувер
вернера на Цетињу, одјекује са
старога Оногошта *) јуначко срце
пјесника-витеза, Књаза Николе: «А
Никшић сјетни, тужни, сад
су мени сви робови.» **) — Тур
цима непоможе дакле ни то, што су
Никшић прогласили светим градом
(шеит-кале), мислећи, да ће тијем сво
Мухамеданство дићи њему на обрану
но залуду «бичу божијем», мишици
Црногораца, мораде напосљедку да се
поклони његов стари крвлик Никши
ћа, он се мораде да угуши у мору
од крви што је вијековима око њега
пролијевана. Аманетни завјет сви
јех црногорскијех владара, да Ник
шићем овладају, данас је испу
њени: Душанов орао вије се побједо
носно над његовијем задовима.

*) Тако се звао Никшић за српски
јех времена.**) «Робови» значи у црногорском
нарјечју: војнички заробљеници.

Значај пада Никшића у овом моменту не може ни да се прегледа. Овај град је без сумње био између последњих, који пред 400 година паде пред навалом азијатског варварина. Познато је, да се је Херцеговина после падућа српских земаља под Ериџ-Стеваном најдуже држала, а после падућа њезина био је Никшић последњи од њезиних градова, којем Турци овладаше. Губитак тога града по Турску најбоље је карактерисао Муктар-паша за вријеме зимунџе јевропејске конференције у Цариграду, кад је рекао: „Дати Никшић Црној Гори, значи дати јој Херцеговину; значи учинити је најнепредобитнијом земљом на свијету“. Турски Никшић бијаше љути мач, ринут у тјело Црне Горе, који јој гројаше непрестано миру и опстанку, бијаше „гвоздена врата“, која затвараху пут свакоме њезину развтку и напредку. Никшић и Спуж бијаху два турска убојита копља непрестано наперена проти средини Црне Горе, која се пред њима била стегла као челица у појасу, будући изврж на непрестанијем покушајима непријатеља, да је по свом ускум појасу непресијече и нераздвоји. Сви турски напади на Црну Гору, па и његови најнови, изазивали су од ових двајух стратегијских тачака. Падућем Никшића губи свој првобитни значај и Спуж, који је имао само тај задатак, да нападајућем сјеверном другу пружи руку помоћнику преко пјетоме Зете.

Сам Никшић не може имати у рукама Црне Горе оне вјештоће у офанзиву проти Турској, какву је имао у том погледу у рукама Турске према Црној Гори. За ову је он вриједно по томе, што је у срцу Црне Горе, што јој је природно средиште; по за то од неизмијерне су обранбене важности за њу дужени б—7 ети дугачки кланци и тјелаци. Дуга у рукама Црне Горе модерно утврђена и наоружана чини њу доиста несвојивом, и природном исходним тачком за сва предузета проти Херцеговини. За то се и дојелаше највећи дио црногорско-турских ратова за господство Никшића не непосредно код њега, него око Дуге, која и ако је често падала у руке Црне Горе по цијеле године дана, то се је омет могао Никшић вазда одржати посредством свога изолираног положаја у сред широка поља, које га је својем богатством и плодивошћу сваки пут обезбједило и спасло од толиких опсада. Од Кретаца до Мостара немају Турци више никаква сигурна ослона, на коме би се могли одржати проти црногорском нападају. Турски градови око Црне Горе, као Никшић, Требиње, Спуж, Подгорица и Жабљак, могли су се само дотле држати, доклеп Црна Гора у своју власт не добије опсадних топова. Но чим тај фактор уђе у црногорско ратовање падају разорена и та „гвоздена гнијезда, у којима се вијекове легоше змије крвопице на прагу Црне Горе.

У господарственом погледу доноси освојење Никшића за Црну Гору непроцењиве користи. Широка и плодна поља никшићска могу да продуцирају више хране него све досадашње земљиште Црне Горе. Еле дође земан, да се и црногорски соколони спусти у плодна подножја својих гора и „утврђенијех догора“, у којима кроз вијекове пројекти чуваше остатке некадашњег српског величества и златне слободе. Дође вријеме, да и Црногорац једном види веће плодове својих пројектијех трудова, витешких дјела и крвавих жртава, које је стојећа са нечувенијем самопреторјевањем приносило на олтар српске слободе и васкрса народне среће и јединства. И по том је 27.

Августа један од најпаметнијих дана у историји Црне Горе од Косова па до данас. Ово је први дан, који је доноси видљиве резултате великих трудова и напора црногорског народа и његовијех витешких владалаца. До 27. Августа немогаше Црна Гора никада слободно одахнути и предати се својем мирном раду и путарњем развтку. С Никшићем пада и последњи бемед турскога господства на границама Црне Горе и последњи јемац азијатске силе напрема њој.

27. Августа одвали се из зграде турскога тирјанскога господства један од најјачијех основијех каменова; за њиме посукаше се и раздробити, ако Бог да, наскоро и остала грађа турскога господства у пјетомом истоку Јевропе. Никшић, истина је, коју и противник мора да признае, бијаше браћеп нечувенијем фанатизмом турским поткријепљеним одметничком мржњом наше несретне браће, која у том змијњем гнијезду налажаху свагда збјегу и уочишта; но све то јуначтво и сличне самопреторјевање фанатизирали противника немогаше да одоли светничком прегнућу црногорских лавова, којима би био још на првом патиску подлегао, да не бијаше очинске руке милостива владоца, који је својем мудријем оком предвиђао, да ће се вета цијел њостини и с мањијем жртвама; да дивити се је, што је он одољео непрестаном мољењу и заклинању својих окол ва, да их пушти, „да јуришају.“ Слава и вјешто првизма мудроме и милостивоме Господару, што своје соколџе сачува од драгоцијенијех крвавијех жртава, а да му се „крвави Нишић“ поклони и са мањијем.

Освојењем Никшића поставио је наш највиши војсковођа и љубљени Господар круну своје витештва и својој мудрости те свему досадашњем јуначтву црногорских проја; најновијем војничкијем дјелом овјенчао је он неуваљеним лавов-вјенцима побједовојне оружје црногорско.

Живно витешки Књаз, наш понос и наша дика!

Живила његова побједоносна војска!

Телеграфске вијести.

Бечки „Кореспонденц-бир“ јавља: ПЕРА, 26. Августа: Мехмед-Али јавља 25. о. м. за велику побједу код Козлова. Руси да се повукуше на другу страну Лома и изгубише 3000 људи, а Турци 900 (?).

Пред Никшићем Црногорци до ноге потучени дигаше опсаду (Срвни са нашијем телеграмом о освојењу Никшића. Пр. Ур.)

ДОПИСИ.

ПЕТРОГРАД, 15. Августа 1877.

Тишина, која бијаше наступила послје бојева под Плијевном, одједанпут је урнута бесомучним атакама Сулејман-паше на шипкински кланац, ће су се Руси јако утврдили били и ће нег дана већ узастопце траје најжешћа бој. Атаку су Турци започели 9. о. м. и продужавали свакога дана с највећом јарошћу све до 14. о. м. Завршетак још је невајштен. Последњи телеграми говоре да се бој једнако још продужава и свршетак му је тешко предвиђети. Руси су изгубили за ових пет дана много општира; равнијех је до 1.000 људи пренешено с бојишта; колико је убијено још се вјештурно не зна, нити се има кад бројати. Међ убијенијема је и генерал Державински, стари војник, који је 1848 био у воједи, посланој проти Мадара, а 1854 контужен у главу под Севастопољем. Он је три дана јуначки одбијао нападајућу раку од Шинку и 13. о. м. пао је још јунак, коме ће се име дуго споминјати. Русима је припјела помоћ и сви нападајући турци су одбијени до сада. Руска војска борила се лавовски и ако није за четири дана имала вруће пиће и ако за четири ноћи није могла ни оком трети. Прекаљени ратници претрпјели су све и

глад жеђ и несвавање, и нијесу угушили своје позиције непријатељу, него су га одбили наневши му јаку штету. И биће се вазда храбро руски војник, као лав, све док непријатеља пред собом види и побједиће најпослије, ако га само неупропасти невјештина и нехатост његовијех вођа...

Турски губитци морају бити далеко већи од руских, јер су Турци напали а Руси су се из тврдијех окопа бранили. Али, негледајући на гдне губитке, Турци још једнако нападаху, те изгледа као да је Сулејман-паша ријешно или узети Шинку или уништити сву своју војску па и самог себе. Али ма како то било, ми се надамо, да Сулејману пашин неће непасти за руком да изтисне Русе из њиховијех позиција. Русима придлази нова помоћ, припјевачу једнако нове свеже силе, да замијену изнурене борце, браноце новијех теропила...

Осман-паша, гордећи својем Плијевенским побједама, и Мехмед-али-паша чекају да Сулејман пријеђе Балкан, те се готово и живи нечују. Истина Осман 9. још крену се на Селви, али се тог истог дана враћа натраг немогавши ништа учинити руској воједи, која је стајала у својем пређашњијем позицијама: шта више, неко јави, да је кнез Свјатополк-Мирски савршено је разбио Османа, али се овај глас још није званично потврдио. А Мехмед-али-паша 10. нападе са петогана Ајаслар и одузе од Руса, по ту и остаде нити смјне даље ићи. Оба два та нападаја изгледају и биће, по свој прилици војничка диверзија учињена у корист Сулејмана паше диверзија, која Сулејману није ни уколико помогла. Сад оба паше — Осман и Мехмед-алија стоје мирно те чекају љепшијех дана и крајнијех прилика.

У Добруци, источној Бугарској, оба непријатеља спремају се брзке али енергичке. Извјештај, да су Руси бајати оставили Добруцу, био је чиста измишљотина. Напротив генерал Цимерман добио је јаку помоћ јер је њему присаједињена бригада 36. дивизије. Нове трупе прелазе Дунав код Тулче. У Измаилову, Виљкову и Киљии подижу се тврђавице. У Кистенде подигнуте су четири батерије с топовима великог калибра и сада већ нема сумње да ће Цимерман кроз који дан кренути се против турско-египатске војске.

На азијатском бојишту нијесу учињене никакве измјене: ништа се особито зблио није.

Позиције оба непријатеља остају као што су и биле. Тергуеаков стоји код Игдира; Дорде-Мезиков код Башкадиклара, само што му је авангарда пошла до Кјуљеврана; Алхаоов, по потовијем извјештајима, прешао је Кодор ријеку, а Шелковников је ноћу између 6. и 7. ов. м. форсиранијем маришом прошао кроз Гагрински кланац. Данас добијени телеграм јавља, да су Турци 13. о. м. у три сата изјутра почели наступати, те заузеле врх Кизилтапа, усељд чега се у четири сата започео општи бој, који је трајао пуних 30 сати без прекида и који је остао без каквог резултата. Бојна линија била је растегнута на више од 20 врта. Оба непријатеља су задржала своје позиције и чекају да се, после кратког одмора, наново и осудно сударе. Губитци су руски доста озбиљни, јер је рањен началник кавалерије Чавчавадзе, генерал Комаров и кнез Барјатински. О турскијем губитцима нема извјештаја.

Толико за сада о стању ствари на бојном пољу. Осудна Ситка, која ће ријешити источно питање, још је далеко. Русија сад тек почиње прикупљати своју војску, а Турска је већ чини ми се већ и последњег човјека извела на бојиште. Одаде се креху непрестано дијелови војске на Дунав.

Румуни неће да признају пад собом команду руских началника, усељд чега су и поникла неспоразумљева међу Русима и Румунима. Надајмо се, да ће се све добро свршити.

Звијерства турска најпосље су нашла свог судију. Све јевропске владете, а о њима и друге државе, по предлогу и иницијативи Берманије, протестирају проти турскијех свирепства и опомињу порту на женевску конвенцију. Хвала Богу, кад већ једном и Јевропи додија турско нечовјештво.

ЦЕТИЊЕ, 28. Августа — Давно очекивани час освојења Никшића стигне на концу јуче, у суботу, око два сата поподне. До овога часа није још Цетиње знало ништа поуздана о великом догађају, збившем се на сјеверу домошине; но неко живље и узбуђено кретање око књажевског двора и у њему дало је наслућивати, да предстоји нешто велико. У таквијем моментима казује лице више него и саме ријечи, те си већ око подне виђао, ће се хрипе свијета испред двора

нагомилјавати, изгледајући од туда блага-вјести као озебао сунца. У том почеше се пред двором увиђати и хонарадије, а кад тамо присјиде и Његово преосвештенство, господин Митрополит, са имен. владиком госп. Љубишом, указа се пред двором и Њезина Свјетлост, Књагиња са свијетлијем Књазом Насљедником, са Свијетл. Књагињицама и са осталом свитом. У тај час заокупи се у пре-дворје стотине душа опшњества, све на врху узбуђености али мучи мраморкоме; кад али Свијетла Књагиња веселијем и узнешенијем гласом прозбори „Слава Богу, што сам тако сретна, те Вам могу саопштити прерадоени глас, да се је Никшић јутрос предао на милост и немилост Свијетлом Господару и његовој храброј воједи!“ — Усклици у тај час заораше са свијех страна из хиљаду грла, звона зазвонеше, топови загрмише и пушке запракаше, с би човјек рекао судњи је дан настао.

Свијетли Насљедник, и ако млађан овиме призором узнесен, вијаше капу кличући непрестано: „Живи Црногорци! — Пјевајте, играјте, веселите се и пуцајте!“ — На ове ријечи сваком затрпета у очима суза — радосница. Клицање се једва утиша док се прочита дотична денеша Свијетлога Књаза, али само за час, да потом још громовитије заори. Затијем примала је Свијетла Књагиња честитке разнијех корпорација и народа. Веселе, клицање, пјевање, играње и пуцање трајало је до саме ноћи па и преко цијеле ње. Клицуће и пјевајуће хрипе народа виле су се по сокацима и пролазиле испред књаж. двора непрестано кличући и пјевајући. Пред двором није се игра прекинула до касно у ноћ. Мало и велико, старо и младо, господни и епромашак, све се је измијешало све се грли, љуби, честита и поздравља.

У четири сата био је поручак а у 8 ури у вече свечана вечера у великом гости-лишту, којој је осим свијех цетињских одличнијех лица присуствова и Преосв. госп. Митрополит Иларкон, те Њег. Свјат. Књаз П. А. Василчиков, са више чланова „друштва црвеног крета“. При вечери напијане су многе здравице: витешком Књазу побједитељу, Његовој јуначкој воједи, рагујућој браћи Русима и т. д. и т. д. Кад је Преосв. Митрополит кренуо кући, дигне се за њим у пратњу мноштво опшњества са бакљама, свијећама и са бенгалскијем кријесовима пут двора кличући и пјевајући кроз расвијетљене сокаче; хрипе се заустави пред двором, те клицајући небијаше краја, и пошто неколико родољубиваје пјесама отијева, развије се. Радости те и одушевљења неможе перо описати, а није ни чудо: ово је у историји црногорског народа најретни дан од Косова па до данас; крвави Никшић бијаше прави гвоздени мач Муслимански, кога је Црна Гора у свом витешком тјелу вијекове носила, и данас под мудријем водством љубљенога Витеза-Господара, своје дике и поноса, Књаза Николе, сретно сатрла и уништила! Живно и Бог му благословно Његове Велике подвиге и трудове!

При свечаном поручку бијаше Књазу Побједитељу послана ова честитка, потписана од госп. Митрополита и првијех лица на Цетињу.

Свијетлом Књазу Николу, Витешком побједитељу Никшића!

Гвоздена врата, која су вјекове сметала народној срећи и напредку, Ти си данас разорио освојењем крвавог Никшића и тијем поставио круну своје витештва и црногорском јуначтву! Цијело Цетиње кличе: Живно витешки Књаз-побједитељ! Живила Његова побједоносна војска, — те весело пјева: „Онамо, онамо, за брда она!“

— Данас у подне кренула је Њез. Свјетлост Књагиња Милена са Свијетлијем Насљедником и Књагињицама у пратњи велике свите пут Никшића. При поласку сакупи се пред двором сила народа, те испрати свијетлу породицу са клицањем: „Сретан пут, и живили!“

— Данас било је у овј. манастирској цркви благодарјење усељд великом догађаја, освојења Никшића, коме присуствоваху сви овјешки стајници.

Телеграм „Гл. Црногорца“

Нови Сад 28. Августа: Честитамо славу и велику добит освојења Никшића. Живила и бједна Црна Гора!

Борбени.

Суторина 28. Августа: Усељд освојења Никшића одушевљење велико; у Суторина држасмо благодарјење: дао Бог брзо славили улазак књажев у Мостар.